

Eğitime Giriş

Editör: Prof. Dr. Mustafa GÜÇLÜ

Editör: Prof. Dr. Mustafa GÜÇLÜ

EĞİTİME GİRİŞ

ISBN 978-625-6810-33-4

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2023, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

I. Baskı: Eylül 2023, Ankara

Yayın-Proje: Ferdi Akkaya

Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Kuyrukcu

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Bir toplumun çağdaş uygarlık seviyesine gelmesi, sağlıklı bir şekilde istenen gelişmeyi sağlayabilmesinde eğitim sisteminin önemli bir katkısı vardır. Bir ülkenin eğitim sisteminin en önemli öğeleri; öğrenci, program ve öğretmendir. Eğitim kamuoyunda yaygın görüş, bu üç öge içinde en önemlisinin ise öğretmenler olduğu yönündedir. Hatta bir ülkenin eğitim kalitesinin öğretmen kalitesini aşamayacağı söylenebilir. Her meslekte olduğu gibi öğretmenlik mesleğinin de kendisine has bazı özellikleri vardır. Her şeyden önce öğretmenlik mesleği sabır ve sevgi gerektiren bir meslek olup bu mesleğe girecek olanların kişisel özelliklerinin mesleğe uygun olması, olum tutum geliştirmeleri, mesleki ve genel kültür alanında iyi yetişmeleri beklenmektedir.

Hayatın birçok alanında yaşanan değişim ve dönüşümler şüphesiz eğitimi de etkilemektedir. Eğitim alanında yaşanan bu değişim ve dönüşümler öğretmenlik mesleğini, dolayısıyla da öğretmen yetiştirmeyi etkilemektedir. Bu nedenle öğretmenlerin mesleki standartları günün şartlarına uygun olarak yenilenmekte, talep edilen bu özellikler ise öğretmen yetiştirme programlarında değişmelere neden olmaktadır.

İstenilen nitelikte öğretmen yetiştirebilmek için öğretmen adaylarına gereken bilgi, beceri ve tutumun kazandırılması gerekmektedir. Öğretmen yetiştirme sürecinde öğretmen adaylarına kazandırılması beklenen bu özellikler, öğrenim süresince verilmekte olan derslerde yer alan kazanımlar ile sağlanmaya çalışılmaktadır. Diğer bir ifadeyle öğretmenlik mesleğinin niteliğinin artırılması öğretmen yetiştirme sürecinde verilmesi gereken derslerle de yakından ilgilidir. Bu derslerden birisi de Eğitim Bilimine Giriş dersidir.

Eğitim Bilimine Giriş dersinin öğretmen adayları için ayrı bir önemi vardır. Eğitim biliminin temel kavramları, eğitim biliminin ilkeleri, eğitimin işlevleri ve önemi, eğitimin diğer bilimler olan ilişkileri, öğretmenlik mesleği ve özellikleri gibi konular bu derste ele alınmaktadır. Bunun yanında bu derste ele alınan konular aynı zamanda öğretmen adaylarının öğrenimleri süresince görecekları diğer derslerin de temelini oluşturmaktadır.

Hazırlanan bu kitabın öğretmen adaylarına, öğretmen olarak görev yapmakta olan eğitimcilere hayırlı olmasını dilerim. Kitap, yoğun bir emekle hazırlanmıştır. Bu süreçte emeği geçen yazarlara, PEGEM Yayınevi ve çalışanlarına sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Eylül-2023

Prof. Dr. Mustafa GÜÇLÜ
ORCID No: 0000-0002-7565-3554

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Prof. Dr. Mustafa GÜÇLÜ

1. Bölüm: Eğitim ile İlgili Temel Kavramlar

Doç. Dr. Elif İLHAN, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-8536-1571

2. Bölüm: Eğitimin İşlevleri

Doç. Dr. Savaş KARAGÖZ, Aksaray Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-4410-9214

3. Bölüm: Eğitimin Tarihsel Temelleri

Prof. Dr. Mustafa GÜÇLÜ, Erciyes Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7565-3554

4. Bölüm: Eğitimin Felsefi Temelleri

Prof. Dr. Sümer AKTAN, Balıkesir Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-2938-7782

5. Bölüm: Eğitimin Sosyal Temelleri

Doç. Dr. S. Tunay KAMER, Kastamonu Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1504-1273
Yasemin KARABAŞ, Kastamonu Üniversitesi
ORCID No: 0009-0005-1770-7365

6. Bölüm: Eğitimin Psikolojik Temelleri

Dr. Öğr. Üyesi Gülnur Candan HAMURCU, Erciyes Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-6828-4538

7. Bölüm: Eğitimin Hukuksal Temelleri

Prof. Dr. Mustafa GÜÇLÜ, Erciyes Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7565-3554

8. Bölüm: Eğitimin Politik Temelleri

Doç. Dr. Fatmanur ÖZEN, Giresun Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3232-7484

9. Bölüm: Eğitimin Ekonomik Temelleri

Doç. Dr. Mehmet ÖZCAN, Nevşehir Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-5451-0773

10. Bölüm: Eğitimin Teknolojik Temelleri

Doç. Dr. Selcan KİLİS, Giresun Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-5751-2363

11. Bölüm: Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri

Doç. Dr. Menderes ÜNAL, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9439-3308

Dr. Hayriye TORUNOğLU, Kırşehir Yusuf Demir Bilim ve Sanat Merkezi

ORCID No: 0000-0003-0802-6929

12. Bölüm: Türk Eğitim Sisteminin Amacı ve Yapısı

Dr. Öğr. Üyesi Oksana MANOLOVA YALÇIN, Erciyes Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5215-2717

13. Bölüm: Bir Meslek Olarak Öğretmenlik

Dr. Öğr. Üyesi Dürdane LAFCI-TOR, Erciyes Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-2373-1247

14. Bölüm: Eğitimde Yeni Yönelim ve Yaklaşımlar

Doç. Dr. Savaş KARAGÖZ, Aksaray Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-4410-9214

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM EĞİTİM İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Eğitim ile İlgili Temel Kavramlar	2
Giriş	2
Eğitim	3
Eğitimin Türleri	7
İnformal Eğitim	7
Formal Eğitim.....	8
Örgün Eğitim	9
Yaygın Eğitim	9
Eğitimin İşlevleri	11
Öğrenme, Öğretme ve Öğretim.....	13
Programlar	14
Eğitim Programı	14
Öğretim Programı.....	16
Ders Programı	16
Programın Öğeleri	16
21. Yüzyılda Eğitim, Öğrenci-Öğrenen ve Öğretmen-Rehber	18
Özet	21
Kaynakça.....	22

2. BÖLÜM EĞİTİMİN İŞLEVLERİ

Giriş.....	26
Eğitimin Açık İşlevleri	27
Eğitimin Toplumsal (Sosyal) İşlevi	27
Eğitimin Ekonomik İşlevi	30
Eğitimin Bireysel İşlevi.....	34
Eğitimin Siyasal İşlevi	36
Eğitimin Felsefi İşlevi.....	38
Eğitimin Gizil İşlevleri.....	41
Bireylere Sosyal Statü Kazandırma	41
Tanıdık Sağlama, Sosyal İlişki Ağını ve Faaliyet Çevresini Genişletme.....	42
Toplumsal Patolojileri Yozlaşmayı Önleme	42

İstihdam Alanını Genişletme.....	43
Çocukların Yetişmesinde Aileye Destekleme	43
Eř Seğimine Yardım Etme	44
Suçtan Uzaklaştırma	44
Özet	44
Kaynakça.....	46

3. BÖLÜM **EĞİTİMİN TARİHSEL TEMELLERİ**

Giriş.....	50
Eğitim ve Tarih İlişkisi	50
Eski Doğu Toplumlarında Eğitimin Tarihsel Temelleri	52
Avrupa'da Eğitimin Tarihsel Gelişimi	53
Krallık Devrinde Yunan Eğitim ve Öğretimi (M.Ö. 1100-750)	53
Yunan Őehir Devletlerinde Eğitim Öğretim (M.Ö. 750-400)	53
Helenizm Devrinde Eğitim Öğretim	56
Antik Hıristiyanlıkta Eğitim Öğretim (M.S. 500'lere Kadar)	57
Rönesans Devrinde Eğitim Öğretim (15-16. Yüzyıllar).....	58
Aydınlanma Döneminde Eğitim Teorileri (18. Yüzyıl)	59
Endüstrileşme Çağında Eğitim	60
Türk Eğitiminin Tarihsel Temelleri.....	61
İslamiyet'ten Önceki Dönemlerde Türklerde Eğitim	61
İslamiyet Sonrası Türklerde Eğitim	64
Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Eğitimin Gelişimi	72
Özet	75
Kaynakça.....	77

4. BÖLÜM **EĞİTİMİN FELSEFİ TEMELLERİ**

Giriş.....	80
Felsefenin Doğası Üzerine.....	81
Felsefenin Alanlarına Genel Bir Bakış.....	83
Metafizik veya Ontoloji.....	83
Epistemoloji	84
Aksiyoloji	84
Bir Akademik Alan Olarak Eğitim Felsefesi.....	85
Metafizik ve Eğitim Felsefesi	86
Epistemoloji ve Eğitim Felsefesi	87

Aksiyoloji ve Eğitim Felsefesi	87
Eğitim Felsefesinin Teori ve Pratiğe Yansımaları	87
Felsefi Perspektiflerin Eğitime Yönelik Görüşleri	90
İdealizm ve Eğitim Düşüncesi	90
Realizm ve Eğitim Düşüncesi	91
Pragmatizm ve Eğitim Düşüncesi	93
Varoluşçuluk ve Eğitim Düşüncesi	94
Felsefelerden Gelişen Eğitim Teorileri	95
Eğitim Felsefeleri veya Eğitim Teorileri	95
Tarihsel Süreklilik İçinde Türk Eğitim Düşüncesi	100
Orta Asya Türk Toplumunda İdeal İnsan	100
İslâmiyet'in Kabulünden Sonraki Eğitim Düşüncesi	101
Osmanlıdan Cumhuriyete Eğitim Düşüncesine Kısa Bir Bakış	102
Özet	104
Kaynakça	105

5. BÖLÜM EĞİTİMİN SOSYAL TEMELLERİ

Giriş	108
Toplum	109
Toplumsal/Sosyal Tabakalaşma	109
Toplumsal/Sosyal Hareketlilik	110
Toplumsal/Sosyal Değişme	111
Toplumsal/Sosyal Kontrol (Denetim)	111
Eğitim ve Toplum İlişkisi	113
Eğitimin Toplumsal/Sosyal İşlevleri	113
Eğitimin Açık İşlevleri	113
Eğitimin Gizli İşlevleri	114
Bilgi Toplumu	115
Çokkültürlülük	116
Küreselleşme	118
Postmodernizm	119
Eğitimin Bazı Toplumsal/Sosyal Problemleri	121
Beyin Göçü	122
Fırsat Eşitsizliği	122
Sınav Sistemleri	123
Öğretmenin Yetiştirilmesi	124
Özet	125
Kaynakça	126

6. BÖLÜM EĞİTİMİN PSİKOLOJİK TEMELLERİ

Giriş.....	130
Gelişim Psikolojisi.....	130
Gelişim Psikolojisinin Temel Kavramları	130
Gelişimin İlkeleri.....	131
Fiziksel Gelişim	132
Bilişsel Gelişim	133
Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramı.....	133
Lev Semenovich Vygotsky Zihinsel Gelişim/Sosyokültürel Kuramı.....	135
Ahlaki Gelişim.....	136
Piaget'nin Ahlaki Gelişim Kuramı.....	136
Kohlberg'in Ahlak Gelişimi Kuramı.....	136
Kişilik Gelişimi	137
Psiko-seksüel Gelişim Kuramı (S. Freud)	138
Psikososyal Gelişim Kuramı (Erikson)	139
Öğrenme Psikolojisi	141
Davranışçı Yaklaşım.....	141
Klasik Koşullanma (Tepkisel Koşullanma) (Ivan Petroviç Pavlov)	142
Edimsel (Operant) Koşullanma (Burrhus Frederic Skinner).....	143
Sosyal Öğrenme Kuramı	145
Bilişsel Yaklaşım	146
Gestalt Kuramı	146
Bilgi İşleme Kuramı	147
Özet	147
Kaynakça.....	148

7. BÖLÜM EĞİTİMİN HUKUKSAL TEMELLERİ

Giriş.....	152
Eğitim ve Hukuk Arasındaki İlişki.....	153
Eğitim Hukuku ile İlgili Temel Kavramlar	154
Türk Eğitim Sisteminin Yasal Temelleri	158
Anayasa.....	158
Türk Eğitimini Düzenleyen Yasalar	161
Eğitimi Düzenleyen Belli Başlı Yönetmelikler.....	163
Özet	163
Kaynakça.....	164

8. BÖLÜM

EĞİTİMİN POLİTİK TEMELLERİ

Giriş.....	168
Devlet, Siyaset, Politika ve İdeoloji: Kavramsal Değerlendirme	168
Eğitim Politikası ve Eğitim Politikası Oluşturma Süreci	171
Türkiye Cumhuriyeti Devleti Eğitim Politikaları.....	179
Türkiye Cumhuriyeti Anayasa ve Yasalarından Yansıyan Eğitim Politikaları.....	180
Atatürk İlke ve Devrimleri ile Yansıtılan Eğitim Politikaları.....	181
Planlı Ekonomi Döneminin Eğitim Politikalarına Yansımaları.....	183
Millî Eğitim Şûralarında Yer Alan Eğitim Politikaları.....	185
Ulusüstü ve Uluslararası Politikaların Eğitim Politikalarına Yansımaları	186
Sonuç.....	189
Kaynakça.....	190

9. BÖLÜM

EĞİTİMİN EKONOMİK TEMELLERİ

Giriş.....	196
Eğitim ile Ekonomi İlişkisi.....	196
Eğitimin Açık İşlevleri	196
Eğitim ve Ekonomi Arasındaki İlişki (Korkmaz, 2016):	198
Eğitim Ekonomisi.....	198
Eğitim ve Kalkınma.....	199
Toplumsal Kalkınmayı Hedefleyen Eğitim Sistemlerinin Amaçları	201
Eğitim ve Maliyet.....	201
Eğitimin Finansmanı	203
Eğitim Finansman Yaklaşımları	204
Eğitime Ayrılan Finans Kaynakları.....	204
Eğitim ve Planlama.....	205
Planlamanın Sınırlılıkları	207
Eğitimde Verimlilik ve Etkililik.....	208
Eğitimde İnsan Kaynakları.....	209
Eğitimde Arz Talep.....	211
Eğitimin Bireysel ve Toplumsal Getirileri	212
Özet	214
Kaynakça.....	214

10. BÖLÜM EĞİTİMİN TEKNOLOJİK TEMELLERİ

Giriş.....	218
Teknoloji.....	218
Eğitim ve Öğretim Teknolojileri	219
Eğitim Teknolojisi ve Öğretim Teknolojileri	219
Eğitim ve Öğretim Teknolojileri: Temel Farklar	221
Öğretim Teknolojilerinin Tarihsel Gelişim Süreci	221
Dünyadaki Tarihsel Gelişim Süreci	222
Türkiye'deki Tarihsel Gelişim Süreci	223
Eğitimde Teknoloji Entegrasyonu	226
Teknoloji Kabul Modeli	227
Yeniliklerin Yayılması Kuramı	227
Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi Çerçevesi	228
Öğretmenlere Yönelik Standart ve Yeterlikler	230
UNESCO Öğretmenlere Yönelik BİT Yeterlik Çerçevesi.....	230
Öğretmen Yeterlikleri ve ISTE Standartları.....	232
Özet	234
Kaynakça.....	235

11. BÖLÜM EĞİTİMDE BİLİMSEL ARAşTIRMA YÖNTEMLERİ

Bilgi	240
Bilgi Nedir?	240
Bilgiye Ulaşma Yolları.....	240
Bilimsel Bilgi.....	242
Bilimsel Araştırma Yöntemleri	243
Nicel Araştırmalar.....	243
Nitel Araştırmalar	246
Karma Araştırmalar	247
Bilimsel Araştırma Süreci.....	248
Problemin Belirlenmesi.....	250
Problem Durumu	251
Yöntem	252
Evren ve Örneklem	252
Veri Toplama Süreci.....	254
Veri Toplama Araçları.....	255
Verilerin Analizi	256

Bulgular	256
Sonuç ve Tartışma	257
Öneriler	257
Kaynakça.....	258
Yayın Etiği.....	258
Özet	259
Kaynakça	259

12. BÖLÜM TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN AMACI VE YAPISI

Giriş.....	262
Türkiye’de Sosyal ve Siyasal Yapılanma.....	262
Türk Eğitim Sisteminin Amaç ve İlkeleri.....	263
Genel Amaçlar	263
Özel Amaçlar ve İlkeler	264
Türk Eğitim Sisteminin Yapılanması	267
Yönetsel Yapılanma	267
Milli Eğitim Merkez Teşkilat Yapısı.....	270
Milli Eğitim Taşra Teşkilatı Yapısı.....	277
Milli Eğitim Yurtdışı Teşkilatı Yapısı	277
Okul Yapılanması	278
Örgün Eğitim.....	279
Yaygın Eğitim.....	282
Özet	283
Kaynakça.....	284

13. BÖLÜM BİR MESLEK OLARAK ÖĞRETMENLİK

Giriş.....	288
Öğretmenlik Mesleği.....	289
Öğretmenlik Mesleğinin Özellikleri	289
Öğretmenlik Mesleği Yeterlikleri	290
Öğretmenin Resmi Sorumlulukları	291
Öğretmenin Mesleki Etik Sorumluluğu	292
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Mesleki Etik İlkeler.....	293
Öğrencilere Yönelik Mesleki Etik İlkeler	293
Meslektaşlara Yönelik Mesleki Etik İlkeler	293
Velilere Yönelik Mesleki Etik İlkeler.....	293

Topluma Yönelik Etik Mesleki İlkeler	293
Öğretmenin Rollerini	294
Temsilcilik.....	294
Liderlik/Başkanlık.....	294
Öğreticilik	294
Eğiticilik	294
Arabuluculuk.....	295
Hakemlik.....	295
Rehberlik.....	295
Etkili Öğretmen Rollerini	296
Öğretmen Yetiştiriminin Kısa Tarihi.....	296
Osmanlı Döneminde Öğretmen Yetiştirme	296
Cumhuriyetin İlk Yıllarında Öğretmen Yetiştirme	297
Köy Enstitüleri	297
İlköğretmen Okulları	298
Ortaöğretim Kurumlarına Öğretmen Yetiştirme.....	299
Öğretmen Yetiştirmede Diğer Uygulamalar	300
Türkiye'de Öğretmen Yetiştiriminin Yasal Kaynakları.....	300
Milli Eğitim Şuraları	300
Kalkınma Planları	303
Özet	305
Kaynakça.....	305

14. BÖLÜM

EĞİTİMDE YENİ YÖNELİM VE YAKLAŞIMLAR

Giriş.....	310
Eğitimde Yeni Yönelim ve Yaklaşımlar	311
Çoklu Zekâ Kuramı	311
Yapılandırmacı Yaklaşım.....	314
Yapılandırmacılık Yaklaşımının Faydaları	316
Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı	316
Probleme Dayalı Öğrenme Yaklaşımı.....	319
İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yaklaşımı.....	320
Beyin Temelli Öğrenme Yaklaşımı.....	321
Beyin Temelli Öğrenmenin Eğitsel Faydaları	323
Yapay Zekâ	323
Harmanlanmış Öğrenme Yaklaşımı	327
Harmanlanmış Öğrenmenin Faydaları.....	329

Ters Yüz Öğrenme Yaklaşımı.....	330
Stem'den Steam'a Eğitim Yaklaşımı	332
Yansıtıcı Düşünme Yaklaşımı	334
Eğitim 1.0'dan eğitim 4.0'a Yaklaşımı	337
Özet	338
Kaynakça.....	339
Editör ve Yazarlar Hakkında	345